

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.46.2025
Warszawa, 10 marca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przedstawiam odpowiedź na interpelację nr 7689 Pani poseł Pauliny Matysiak w *sprawie ustawowego zakazu zatrudniania adwokatów na podstawie umowy o pracę*.

Ad 1

Stosownie do art. 4b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2024 r., poz. 1564), adwokat nie może wykonywać zawodu, jeżeli pozostaje w stosunku pracy. Zakaz ten nie dotyczy jednak pracowników badawczych i badawczo – dydaktycznych. Regulacja ta koreluje z art. 4a tej ustawy, który określając dopuszczalne formy wykonywania zawodu adwokata wyłącza stosunek pracy.

Odmienne rozwiązanie omawianej kwestii znajduje się w art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 499), który oprócz form wykonywania zawodu tożsamy dla zawodu adwokata, dopuszcza możliwość wykonywania zawodu radcy prawnego w ramach stosunku pracy. Niemniej jednak radca prawny pozostający w stosunku pracy nie może być obrońcą w sprawach karnych i karnoskarbowych (zakaz ten nie dotyczy również pracowników badawczych i badawczo – dydaktycznych).

Istnienie w Rzeczypospolitej Polskiej adwokatury i samorządu radców prawnych, jako odrębnych od siebie instytucji spełniających w istocie te same zadania w systemie ochrony prawnej, wynika z historycznych uwarunkowań rozwoju prawnego – ustrojowego oraz społeczno – gospodarczego kraju. Zawód adwokata w Rzeczypospolitej pozostawał zawsze wolnym zawodem. Zawód radcy prawnego historycznie wywodzi się natomiast z okresu, w którym jednostki gospodarki uspołecznionej mogły korzystać z usług prawnych

zatrudnionych w nich radców prawnych (por. uchwała Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1961 r. w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych (M.P. 1961 nr 96 poz. 406)).

Omawiany zakaz ma istotne znaczenie również z punktu oceny niezależności adwokata w wykonywaniu swoich obowiązków. Konflikt między adwokatem zatrudnionym na umowę o pracę a pracodawcą może wystąpić na tle podporządkowania organizacyjnego, nie tylko służbowego. Na przykład w kwestii priorytetów zadań do wykonania lub czasu realizacji tego zadania (por. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/niezalezosc-radcyna-etacie-moze-tworzyc-konflikt,175451.html>).

Stanowisko w tym zakresie zajęł Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdzając, że ze wspólnych państwom członkowskim tradycji prawniczych wynika koncepcja roli prawników, jako współpracowników wymiaru sprawiedliwości, których zadaniem jest zapewnienie, przy zachowaniu całkowitej niezależności i w nadrzędnym interesie sprawiedliwości, obsługi prawnej, której potrzebuje klient.

W omawianym kontekście nie można pominąć wskazania Trybunału Sprawiedliwości, że wymogu „całkowitej niezależności” nie spełniają radcowie prawni zatrudnieni na etacie. Pojęcie niezależności zostało określone pozytywnie, w odniesieniu do dyscypliny zawodowej oraz w sposób negatywny poprzez brak stosunku pracy. Istnieje ryzyko, że środowisko zawodowe radców prawnych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę wywiera, przynajmniej w pewnym stopniu, wpływ na wyrażoną przez nich opinię prawną. Niezależność, o której mowa w polskiej ustawie o radcach prawnych, nie jest taką samą niezależnością, o jaką chodzi Trybunałowi Sprawiedliwości (zob. Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej przeciwko Komisji, sprawa T-226/10 (2010/C 209/64)).

Ad 2

W Ministerstwie Sprawiedliwości nie były przeprowadzane analizy zgodności zakazu zatrudniania adwokatów na podstawie umowy o pracę z Konstytucją RP, w szczególności z art. 32 ust. 1 i 2 (zasada równości wobec prawa), art. 66 ust. 1 i 2 (prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy), art. 67 ust. 1 (prawo do zabezpieczenia społecznego). Przy czym w kontekście obowiązującego zakazu zatrudniania adwokatów na podstawie umowy o pracę kwestie związane z zasadą równości wobec prawa, prawem do

bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz prawem do zabezpieczenia społecznego należą, zgodnie ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1370) - odpowiednio - do ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego (art. 31) oraz - zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2024 r., poz. 475 z późn. zm.) - do ministra właściwego do spraw pracy (art. 4), tj. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Ad 3

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, regulującym materialną konstrukcję skargi w sprawie zgodności z Konstytucją, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Odnosząc się do pytania o działania podejmowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie wątpliwości dotyczących statusu obecnego składu Trybunału Konstytucyjnego, Ministerstwo uczestniczyło w pracach legislacyjnych w Sejmie RP i Senacie RP nad uchwalonymi 13 września 2024 r. ustawami: o Trybunale Konstytucyjnym oraz Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym.

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pakiet-rozwiazan-uzdrawiajacych-trybunal-konstytucyjny>

Ad 4

Aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości nie są prowadzone ani planowane prace legislacyjne zakładające uchylene art. 4b ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy Prawo o adwokaturze.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/